

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 25.09. 2002 r.

35742

RPO-419734-III/02/LN

Pan
prof. dr Jerzy HAUSNER
Minister Pracy
i Polityki Społecznej

Szanowny Panie Ministrze,

W oparciu o napływające do mnie sygnały, a także na podstawie informacji uzyskanych w toku bezpośrednich kontaktów z pracownikami ośrodków pomocy społecznej, wyrażam głębokie zaniepokojenie brakiem środków na realizację zadań z pomocy społecznej w roku bieżącym oraz w roku 2003.

Sygnalizowałem Panu Ministrowi już wcześniej problemy, jakie występowały w roku bieżącym z wypłatą rent socjalnych oraz pomocy pieniężnej na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, a także świadczeń na rzecz usamodzielnienia wychowanków tych rodzin (oraz różnego rodzaju placówek). Z powodu braku środków finansowych świadczenia te były wypłacane w zaniżonej wysokości, często ze znacznym opóźnieniem. Niedawno przedmiotem mego wystąpienia był z kolei problem przewlekłości postępowania orzekającego, spowodowany przede wszystkim brakiem odpowiednich środków na działalność zespołów orzekających o niepełnosprawności.

Z odbytych ostatnio spotkań z przedstawicielami ośrodków pomocy społecznej wynika, że w końcowych miesiącach tego roku z powodu braku środków szczególnie zagrożona jest wypłata świadczeń o charakterze obligatoryjnym, a mianowicie zasiłków rodzinnych i świadczeń dla rodzin zastępczych.

Dodać do tego należy, że od trzech lat mamy do czynienia z drastycznym ograniczeniem wypłat zasiłków okresowych z pomocy społecznej, które stanowiąc mają w

systemie zabezpieczenia społecznego podstawowy instrument wsparcia dla rodzin znajdujących się w potrzebie wskutek braku możliwości zatrudnienia, długotrwałej choroby lub niepełnosprawności.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 20 listopada 2001 r., sygn. akt V K. 15/01, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że określone w art. 67 ust. 2 Konstytucji prawo do zabezpieczenia społecznego obywateli, pozostających bez pracy nie z własnej winy i nie mających innych środków utrzymania oznacza cały system form, o zróżnicowanym zakresie, wypełniający treść tego pojęcia. System ów jako całość ma umożliwić obywatelowi realizację prawa do zabezpieczenia społecznego. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego nie jest zatem uprawniona taka interpretacja przepisu art. 67 ust. 2 Konstytucji, z której wynikałoby indywidualne roszczenie o świadczenie przewidziane w każdej z form składających się na zabezpieczenie społeczne. Z tego względu przepisy art. 31 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, na podstawie których organ administracyjny nie ma obowiązku, a jedynie prawo do tego, aby przyznać określonym osobom zasiłek okresowy, są zgodne z art. 67 ust. 2 Konstytucji (OTK ZU Nr 8/2001, poz. 252).

W związku z tym uprzejmie proszę Pana Ministra o przedstawienie informacji, w jakim zakresie osoby pozostające bez pracy nie z własnej woli i nie mające innych środków utrzymania korzystają z innych form zabezpieczenia społecznego, poza świadczeniami przewidzianymi w ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu.

Wyrażam przy tym przekonanie, że w obecnej sytuacji dochodowej ludności i przy aktualnie występującej skali bezrobocia problem zabezpieczenia społecznego, w szczególności osób długotrwale bezrobotnych i pozbawionych źródeł utrzymania, jako zasadniczy problem prowadzonej przez państwo polityki społecznej, wymaga szczególnego zaangażowania ze strony budżetu państwa.

Tymczasem w zaakceptowanym przez Radę Ministrów projekcie budżetu na 2003 rok wydatki na pomoc społeczną wydają się stanowczo zaniżone i nie dają podstaw do stwierdzenia, że państwo będzie miało możliwości realizowania polityki społecznej, uwzględniającej sytuację dochodową rodzin oraz sytuację na rynku pracy. Szczególnie niepokojące są informacje, że niedobory finansowe dotyczą już nie tylko zasiłków okresowych, a więc świadczeń o charakterze fakultatywnym, ale także świadczeń o charakterze obligatoryjnym (zasiłek stały, renta socjalna, zasiłek stały wyrównawczy, zasiłek gwarantowany okresowy, ochrona macierzyństwa, składki na ubezpieczenie społeczne).

Niewystarczające są także środki przewidziane w projekcie budżetu na funkcjonowanie domów pomocy społecznej, dla rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych. Brak odpowiednich środków na działalność zespołów orzekających o niepełnosprawności może z kolei nie tylko wydłużyć i tak już przewlekłe postępowanie, ale wręcz zablokować realizację zadań, nałożonych w ostatnim czasie przez ustawodawcę na te jednostki.

Pragnę podkreślić, że ustawa budżetowa, w której nie przewidziano środków na poziomie zapewniającym wypłatę świadczeń o charakterze obligatoryjnym z zabezpieczenia społecznego, określonych w szczególności w ustawie o pomocy społecznej, może być poddana kontroli Trybunału Konstytucyjnego.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przedstawienie informacji o możliwościach zwiększenia środków, przewidzianych na pomoc społeczną jeszcze w tym roku oraz w projekcie budżetu na 2003 rok.

Z wyrazami szacunku

/-/